

SZENTELEKY KORNÉL VERSEIBŐL

ÉJJE LI MENEKVÉS

Éjjel, mikor mindenki hortyog
úzött, riadt patkány módjára
kiosonok a házból
és a kék ködben kilopódzom az állomásra.
Körül-körül nézek, mint gyilkos,
kinek nyomában van már a rendőrség
és torkomban lihegő szívvel
felugrom a vonatra.

Megmenekültem!

Bent villanysugár, tikkadt parfómök,
útitársnóm lehunyja szép szemét,
furcsa, távoli nyelven beszélünk:
egy mozdulat — bő, vonzó vallomás
a szem villanása — vágyak terjengős éposza,
csintalanul és hahotásan gondolok arra,
hogy milyen maflán fognak ámulni
börtönöm rideg bajszú őrei,
a huszonnégy órás hétköznapok,
ha észreveszik holnap reggel,
hogy valaki hiányzik a taposók közül.

Én messze járok most a kalodámtól,
a rút, görnyedt alacsony napoktól,
a fénytelen, fásult ugyanaztól.
Könnyen, kótyagosan röpiülök tovább
ünnepek, pünkösdek felé.
Az élet felett, az idő felett
szálllok, száguldok, nevetek
és megcsókolom ígéretes útitársnóm,
aki mákonyos mámort olvaszt a számba,
mint karamelles fagyaltot.

Elsüllyed a nyűg, az óra,
nem hallszik hozzám a malom
örök, nyekergős rút röfrénje.

Nincs már több élet, nincs több élet!
ezért minden oly szép, oly tiszta,
mint tengersizem bércek ölében.

De jaj, kopog a reggel éppen!

(1928)

ALÁZATOS KÉRDÉS AZ ÉLETHEZ

Csendesen, lakajos alázattal kérdezlek,
te céda, te szent, te gyönyörű:
miért ez?
Miért ez? Miért, hogy reggel lerombolod azt,
mit éjjel lopott fénynél építettem,
hogy senki sem lásson?
Hogy eltakarod ködös köpönyegeddel
a távoli horizonokon ragyogó szigeteket,
melyeken egykor kiköthettem volna?
Hogy szétszóród emlékeim aszott, illatos lapjait,
mint hamut a szélbe?
Kérdezlek, drága: hát minden hiábavalóság?

Letörlöd a mosolyt orcámról
és szememben elotlod a remény lámpását.
Kifürkészed lelkem minden zugát,
ahová lelkemből kiizzadt gyöngyöket rejtegettem
és te ellopod a gyöngyöket, az én kínos-jajos
gyöngyeimet
és kihajítod őket a közönybe, a semmibe.
Kiszívod az erőt karomból,
szívemből, tudómból
és a láz iromba, vörös kucsmáját szorítod fejemre —
Ó!
Fejemben úgy ugrálnak a gondolatok, mint ördögfiókák
a varangyos üstök körül.
Balog búval, félrebillent fejjel ülök,
mint részeg, rogyant karneváli figura.
Egyedül vagyok.
Gyenge vagyok.
Szegény vagyok.
Beteg vagyok —
de még mindig a tiéd vagyok?

Te rám nevetsz, aranyokat csorgatsz le ujjaidról,
majd ölelésre tárod a karod,
pedig nem kellek neked:
se barátnak, se szeretődnek, se fiadnak.
Csak nevetsz, gúnyolsz engem, mert
nyiszlett és nyomorult vagyok.
Kérdezlek téged, te gyönyörű:
meddig tart a játékod?
mikor hajítasz el magadtól?

Kérdezlek szomorúan és köhögősen:
Miért ez? Miért ez!?
Te drága, te csodálatos,
te egyetlen, akit örökkön
szeretek s akinek szerelmére
örökkön vágyok.

(1925)

CSODÁLKOZÓ SÓHAJ AZ IDEGENHEZ

Szeretni szeretnék
hatalmas Idegen,
barátságban szeretnék élni veled,
mint repkény, mely óriás
tölgyre kúszik.
Szeretni szeretnék
és bizalmasod szeretnék lenni,
hogy megértsem munkád, játékod, szeszélyed,
és szeretném, ha érezném
a jószág megbocsájtó melegét benned.
Ó, ha testvéremnek tudnálak,
milyen könnyű volna!

De jaj! te elviszed hitem és múltam,
apámat, kis húgom, meleg tenyerű
jó barátom,
elcsened álmaimat, ifjúságom
ritka, rejtett, tiszavirágos mosolygásom
elviszed, ami szép, ami drága,
ami meleg, ami vigaszos
és pucéran, társtalanul hagysz
az évek kopasz, hűvösödő őszében.

Nem értelek. Ozirisz, hatalmas úr,
borzongva látom szívtelen szeszélyed
kegyetlen munkád, fenséged, halhatatlanságod.
Megdöbbenek örök és végtelen
hatalmadtól!
Csodállak, félek, ámullak, tisztellek,
de nem tudlak, nem tudlak szeretni!
Idegen maradsz, gőgös úr maradsz
és én örökre ámulós rabszolgád maradok.

(1928)

SZERENCSE KERÉKE

Csákányok, pörölyök, ásók és kezek,
hámorok és szurtos kis műhelyek
munkája és mocskos élete,
sok keshedt, keserű hétköznap,
köhögés, hajszojt, mosolytalan este,
suta sóhajok, nyútt, izzadt álmok
végtelen és jeltelen temetője,
dagadt izmok, olajos tenyerek,
rossz tüdők és bamba tekintetek,
reménykedések, sovány betétkönyvek
gyászos, gyűrött párnák alatt,
hervadt-víg asszonyok, éhes gyerekek,
lázaik, lobogások, lelkek, életek —
egy pillanat alatt a tiéd,
minden munka nélkül a tiéd,
egyedül a tiéd.

Mikor azonban a croupier eléd teszi
a zsetonok tarka vagyónát —
órájuk gondolok, az éhezőkre,
a fáradtakra, az izzadókra,
a dolgozókra, a milliókra,
a mocskosokra, a nagyon jókra,
a túrókora, a krisztusokra,
akikkel gúnyt űz a játék,
de akik nem zúzzák össze
a szerencse kerékét.

(Monte Carlo, 1928)

BÁCSKAI ÉJJEL

Szabályos sorokban zsendül a vetés
a józanság egyeneseket húz
az önzés határköveket állít
és megbízható lakatot tesz a magtárra.
Minden oly hasznos, minden oly józan
nagy értéke van a trágyának
a késnyelők és komédiások
félve, idegenül kullognak e tájon
és alázatosan köszönnék
a füstölgő trágyaszekereknek.

Minden oly hasznos, minden józan
a szépség apró angyalkáit éppúgy
kiűzik a hurkaszagú házakból,
mint az éhes, lázas, riadt szemű
koldusokat.
Éjjel pöffedt hasak horkolnak e tájon
az álom pilléi senkit sem visznek
smaragdos, rubintos óperenciákba.

Nem kérdem, szabad-e, helyes-e,
 józan, hizlalós, értelmes dolog-e
 álmodni bérecekről, búzáatlan sziklákról,
 sasokról, fényekről, Párizsról, világról,
 csodáról, mákonyról, szent, jó asszonyokról...
 Éjjel van, horkol a dagadt disznóhizlaló,
 a százlánccos gazda gutaütötten emészti
 az esti vinkót meg a paprikást,
 mialatt én spanyolul tanulok,
 Hölderlint vagy Rimbaud-t forgatom bűvölten,
 Van Gogh lángoló vonalait ámulom
 vagy Nietzsche megejtő mélységeibe szédülök
 sápadtan, lázasan, szikkadt szemekkel.
 De aztán hirtelen kibúvok a könyvek
 magos és biztos bástyája közül
 ki az ólszagú éjszakába!
 Kapzsi otromba ebek csaholnak utánam,
 de én már kint járok a vetések közt
 gonosz mosollyal, mint a kazalgyújtogató.
 Alattomosan kuncorgok,
 káröröm bugyborékol bensőmben,
 mert most ültetem el a téboly
 mákonyos, magtalan, tündérszép
 virágait
 a hasznos, trágyás, egyenes,
 bácskai barázdákba.

(1928)

BARÁTOM A SZAMÁR

békésen bölcsen hegyező fülekkel
 víz és vezet
 a Királyok Völgyében.
 A ragyogó rózsaszín sziklákról
 visszapattan minden sugár
 s a rekkenő hőségben
 a szűrő sugaraktól
 kábán ingok a nyeregben.
 De barátom a számár
 nyugodtan lépked,
 ő tudja az utat, a célt
 és tudja az élet értelmét.
 Én bizom benne,
 elismerem fölényét
 és megsimogatom az izmos, szürke nyakát,
 mely biceg és biccent
 a kurta lépéseknél.
 Aztán kutatok, keresek
 valami szó után,
 melyet megértene
 ez a hűséges jó barát
 a perzselő sivatagban.

Két arab szó jut eszembe
mindössze,
az egyik édest jelent,
a másik szolgát.
Nincsen több szavam
ebben a bágyasztó, bódító fényözönben,
mikor szikkadt a szem
és ájult az agy
és a szótárom otthon maradt.
„Helu Haddam” —
mondom hát hálásan
és biztosan hibásan
a nagy szürke fülekbe.
De vezetöm, barátom,
bizalmasom és tikkadt életem
hordozója
megértően bólint,
megpeckeli fülét,
majd nyájasan felnyerít
és szinte vidámabban
aprózza lépteit
ebben a vakító sárga-rózsaszín
kohóban.
Milyen jóleső ez a válasz,
ó barátom.
„Helu Haddam” —
mondom becézgetőn,
köszöngetőn
és máris biztosabban
ülök a nyeregben.
Tudom, hogy egy hűséges barátom
van a sivatagban,
aki becsülettel visz és vezet,
mert tudja az utat, a célt
és megbocsájtja tudatlanságom,
gyámoltalanságom
és emberi gyengeségem.

(Luxor, 1927)

H A J N A L B A N , K I S Á L L O M Á S O N

Ásítós, mosdatlan vasutas
őgyeleg az izzadt, keserű váróteremben,
melyben az utálat öklöndözik
leragadt szemekkel.
Zsírfortos batyuk, kajla kosarak,
szurtos parasztok kuporognak
bűzben bóbiskolva.
A villany oly gyenge már,
mint ájult apáca.

Jön a hajnal fázósan és mogorván,
piszkosan tápázkodik fel a téglagyár mögött.
Tárcsák verődnek össze,
kopott, koldus vagonok szégyenkeznek
a rosszkedvű rideg virradatban.
Beteg lámpa inog
bánatos ívben,
fütyül a tolató
fanyarul, fáradtan,
zöld a váltó szeme:
mehet!

És te megjelensz fehér kalappal,
üdén és kíváncsian,
tisztán tündökölve és titokzatosan,
mint színpadi csoda.

Ki vagy?

Houbigant árja úszik mögötted,
puha hálószobák szaga,
hordár bőröndöket hoz,
melyeken színes cédula.
„Albergo della Luna Palermo” —
szól az egyik s a másik így beszél:
„Hotel Imperial Bruxelles”.
Vidám szerelmes ágyból jöttél,
esti fürdő után,
csókHzápor után,
csókmámor után
és boldogan aludtál,
mint jóllakott vadállat.

Ki vagy?

Szép vagy.

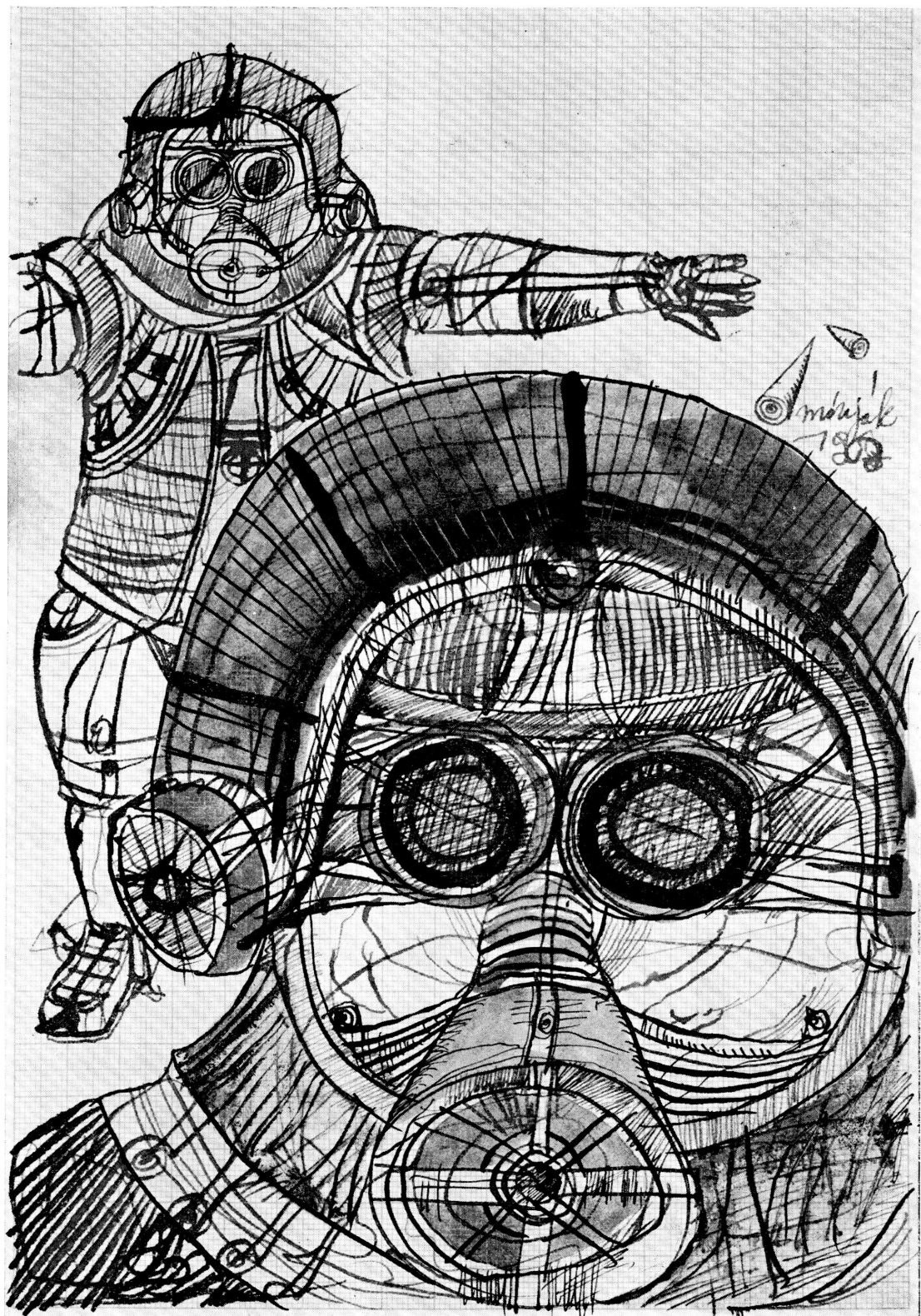
Gőgösen lépkedsz a peronon,
illatok fátyla libeg utánad
s én búsan, irigyen találgatom
kiléted, utad, múltad
s a célod.

Ritka, idegen virág vagy,
kinek nem tudom nevét és honát
de szédülve szívom illatát.

Szép asszonyi élet vagy,
akit nem ismerek,
aki csak idegen férfiak számára
kín, gyönyör, élmény és csoda,
míg nekem csak vágyakat csókoló
szomorúság.

Istennő vagy, aki eltűnik,
mint minden égi jelenség,
aki kényesen és kényszeredetten lépked
ezen a bűzös, döglődő,
batyus, kis állomáson,
ebben a rút, rideg, rossz szagú reggelben.

Titok vagy-e, vagy messzi vágy?

Úgy szeretnék veled menni,
messzi menni,
messzi menni,
veled menni . . .

Veled menni,
te fehér kalapos, te isteni, te drága
és soha vissza nem jönni
e bűzös, bánatos, batyus, kis állomásra.

(1926)

E G Y P I L L A N A T

Ha majd ismét eljön egy karácsony,
milyen szép lesz a hó, az öröm,
a csúf szívek is szépek lesznek,
amint cukorkát visznek másnak.
Ismét karácsony lesz!
Este társaság lesz nálatok,
dióspatkó és szép, vörös tea,
puncs is lesz tán, meg kedves kártyajáték,
élces kedv meg piros hahota.
Te pedig egyszer felveszed a kártyát
és szemed elréved.
Nézed, mint málik szét a cigaretta füstje
a lámpafényben.

— Mi az? Hova gondolsz? Rajtad a sor!
— ekképpen szólnak hozzád,
de te nézed, mint málik szét a cigaretta füstje
a lámpafényben.

Az is lehet, hogy messzebb nézel,
hogy engem nézel
e kurta pihenő pillanatban,
engem,
aki nagyon messze van már
múltban, földben, poros emlékezetekben
és rozoga cukorskatulyák lomjai között.
Én ugyan akkor már táltossal vágatok
a fekete feledés felé,
mely titokzatos és dermesztő,
mint minden halál,
de lehet, hogy halvány fényecske villan
a révedt feketeségben
és lehet, hogy te látsz engem,
kedves.

E bús pillanat oly rövid,
mint hulló csillag karcolása
és méla, komorult arcod ismét
mosolyra virul.
Felkacagsz.

Már minden elmúlt!

— Tudom már! — mondd
és drága kezed,
melyre egykor anyi csipogó csókot
cseppentettem,
most a tök felsőt
leteszi az asztalra.

(1926)

LEVÉL A KEDVESHEZ KÉSŐ ÉJJEL

Nem tudok írni, bocsáss meg nekem.
A fejem zúg, helyemet nem lelem,
felcsavarom a rádiót, újságot lapozok,
az asztalon új könyvek, felvágatlanok . . .
Hiába! nincs már ideg és idő,
könyvben, pohárban nincs feledtető.
Néhány sort kopogok le az írógépen,
őszinte akarok lenni mindenképpen,
szavaim azonban hazugul hangzanak.
Széttépem a papírt. Mint a vak,
aki idegen világba került, botját elvesztve,
tétován tapogat, a levegőt reszketve
fogdossa. Hová megyek? Hová megyünk?
Világos választ ki adna nekünk?
Ötven millió a munkátlanok száma
és mind többen lesznek. Hiába . . .
Milyen szép lenne, ha csak mi ketten
lennénk egymásnak: élet, vágy, cél és egyetlen
probléma. Ha tiszta ég simulna ránk,
mint ragyogó selyemsátor. S katáng
meg kakukkfű pihegne a lábunk alatt.
Ha tiszta lenne a láthatár s falat
nem látnánk sehhol. Oh, sápadt kezű kedves,
ne haragudj, de erről álmodni üres
buborék-játék. Hallod, mit mond a rádió?
A munkátlanok száma ma ötven millió.
Halál, materiálizmus, gázbomba,
Hitler, Al Capone, földrengés, India . . .
Fáradt vagyok, aludni kéne már,
az álomban nincs talaj és határ.
Bután horkolni! S ha felnyitnám szemem,
megpillantanám egy riadt reggelen,
mint úszó, hívó messzi délibábot,
az igaz embert s az igazabb világot.

(1931)